

BRENG GELD IN HET LAATJE VAN JOUW KLIMAATPROJECT

werkdokument **financieringsmogelijkheden**

(Dit document werd opgemaakt n.a.v. het netwerkmoment dd. 16 juni 2016, provinciehuis Leuven. Het is een werkdokument dat regelmatig aangevuld en geactualiseerd wordt. Suggesties en aanvullingen zijn welkom.)

COÖPERATIEVEN VOOR HERNIEUWBARE ENERGIE/ RESCOOP.VLAANDEREN

- Definitie: [REScoop.Vlaanderen](#) is de Vlaamse federatie van verenigingen en coöperaties van burgers voor hernieuwbare energie. Een REScoop (Renewable Energy Sources cooperative) is een burgerinitiatief dat de omgevingsenergie (zon-wind-water-biomassa-aardwarmte) wil oogsten voor eigen gebruik, gebaseerd op het rechtstreeks participatiemodel en de internationale coöperatieve principes. Als coöperant heb je een dubbele relatie met je REScoop: als aandeelhouder van de coöperatie en als gebruiker van de geproduceerde goederen en diensten. REScoops zijn waardegedreven in plaats van winstgedreven, de gebruikersmeerwaarde primeert boven de aandeelhoudersmeerwaarde. Mede-eigenaarschap, democratische controle en dienstverlening aan de coöperanten staan daarbij centraal.

de 7 ICA-principes

- Vrijwillig en open lidmaatschap
- Democratische controle door de leden
- Economische participatie door de leden
- Autonomie en onafhankelijkheid
- Onderwijs, vorming en informatie-verstrekking
- Samenwerking tussen coöperaties
- Aandacht voor de gemeenschap

- Platformen / voorbeelden:
Overall in Europa verenigen gewone burgers zich om samen windturbines en zonnepanelen te plaatsen, om het distributienet in beheer te nemen, om thuis de samen opgewekte groene stroom of warmte aan een faire prijs geleverd te krijgen. Ook in Vlaanderen nemen mensen het heft in eigen handen. Ze verenigen zich in REScoops, burgercoöperaties voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Via de leden van REScoop.Vlaanderen kan je rechtstreeks participeren in concrete projecten in jouw buurt:
  - [BeauVent](#) – vooral projecten in West-Vlaanderen
  - [Bronsgroen](#) - projecten in Limburg
  - [Campina Energie](#) – projecten in de Antwerpse Kempen
  - [CoopStroom](#) – projecten in Brugge en ommeland
  - [Core](#) – studentencoöperatie in Vlaams-Brabant
  - [Denderstroom](#) – projecten in Aalst en ommeland
  - [Druifkracht](#) – projecten in de Druivenstreek (Vlaams-Brabant)
  - [ECoOB](#) – hernieuwbare energie en energiebesparing in regio Oost- (Vlaams-)Brabant
  - [EnerGent](#) – projecten in de omgeving van Gent
  - [Ecopower](#) – projecten in Vlaanderen en Wallonië
  - [Klimaan](#) – hernieuwbare energie en energiebesparing in regio groot Mechelen

- [Pajopower](#) – projecten in het Pajottenland
- [Stroomvloed](#) – projecten in Nazareth – Deinze en ommeland
- [Vlaskracht](#) – hernieuwbare energie en energiebesparing Leiestreek en Zuid-West-Vlaanderen
- [Volterra](#) – projecten in het Meetjesland
- [Zonnewind](#) – projecten in Zandhoven en ommeland
- [ZuidtrAnt](#) – projecten in de zuidrand van Antwerpen

CROWDFUNDING

- Definitie: **Crowdfunding** (ook wel *crowdfinancing* genoemd) is een alternatieve vorm van financiering. Crowdfunding verloopt zonder financiële intermediairs, en zorgt dus voor direct contact tussen investeerders en ondernemers. Crowdfunding gaat in principe als volgt: een groep of persoon, dat kan zowel een ondernemer als particulier of overheid zijn, wil een project starten, maar heeft onvoldoende startkapitaal. Om dit kapitaal te verwerven biedt hij of zij het project aan (bijvoorbeeld op een platform op het internet) en vermeldt het benodigde bedrag erbij. Op deze manier kan iedereen investeren in het project. Het idee erachter is dat veel particulieren een klein bedrag investeren en dat deze kleine investeringen bij elkaar het project volledig financieren. Dit in tegenstelling tot bankkredieten en grootinvesteerders, waarbij er sprake is van slechts één of enkele investeerders die een groot bedrag inbrengen. Deze kleine investeerders noemt men *the crowd*, het Engelse woord voor de mensenmassa. Op sommige crowdfunding-websites gaat het geïnvesteerde geld niet direct naar het project, de ondernemer ontvangt het geld pas als (ten minste) 100% van het bedrag binnen is. Indien deze 100% niet wordt behaald krijgen de investeerders hun geld terug of worden toegezegde investeringen niet geïncasseerd.
-
- Platformen / voorbeelden:
    - [Crowdfunding als mogelijke financieringsbron](#) (Agentschap Innoveren & Ondernemen)
    - [Bolero Crowdfunding](#)
    - [Crowdfunding Mechelen](#)
    - [LITA.co](#)
    - [Look&Fin](#)
    - [Socrowd](#)
    - [Spreds](#)
    - [Crowdfunding.gent](#): platform voor Gentse crowdfunding projecten
    - [Gingo Community](#)
    - [Growfunding BXL](#): platform voor sociale crowdfunding in en rond Brussel. Financiert inspirerende stadsprojecten.
    - [Hello Crowd](#)
    - [Kadonation](#)
    - [Ulule](#)
    - [GoFundMe](#)
    - [ZonnepanelenDelen](#) = grootste Nederlandse crowdfundingplatform voor het investeren in collectieve zonne-energieprojecten. Met meer dan 1000 leden werd al 900.000 euro opgehaald. Elke Nederlander kan via ZonnepanelenDelen investeren in zonne-energie. Dat kan al vanaf 25 euro en ook zonder zelf een geschikt dak te hebben. Op het platform stellen bedrijven en gemeenten hun lege daken en weilanden ter beschikking voor zonnepanelen. Burgers kunnen op een eenvoudige manier mee investeren en krijgen jaarlijks rendement uitgekeerd op basis van de productie van het zonne-energieproject. Mensen werken dus samen om duurzame energieproductie te bevorderen.

CIRCULAIRE ECONOMIE

- Definitie: Circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun

levensduur worden vernietigd. In deze klassieke lineaire aanpak nemen we grondstoffen en maken we er een product van. Van zodra het product verkocht is, daalt het gros van de producten in waarde (de functionaliteit van de materialen daalt). Zelfs zover dat ze afval worden en een negatieve waarde krijgen: je moet ervoor betalen om ervan af te geraken. De waarde/functionaliteit van materialen stijgt doorheen het productieproces, tot het punt van de verkoop. Dan volgt een steile neergang. In een circulaire economie daarentegen worden tal van strategieën toegepast om materialen en producten zo hoogwaardig mogelijk te blijven inzetten in de economie. Ze worden hersteld, hebben een hoge tweedehandswaarde, zijn upgradebaar, kunnen makkelijk gedisassembleerd en omgevormd worden tot nieuwe producten, de materialen zijn volledig recycleerbaar of afbreekbaar, ... De waarde/functionaliteit van materialen wordt, ook na de initiële verkoop, keer op keer op een hoog niveau teruggebracht. De circulaire economie draait in wezen om de regeneratie van grondstoffen en het wegsnijden van de verspilling van grondstoffen in elke fase van de levenscyclus van een product. Deze aanpak levert economische winsten/besparingen enerzijds en minder gebruik van grondstoffen en uitstoot van CO₂ anderzijds.

- Platformen / voorbeelden:
  - [Vlaanderen Circulair](#): samen werken aan circulaire economie in Vlaanderen
  - MVO Nederland: [dossier over circulaire economie](#)
  - zie ook hieronder bij 'subsidielijnen': [subsidie OVAM voor projecten circulaire economie](#) en [subsidielijnen Vlaanderen Circulair](#)
  - [Dossier circulaire economie](#) Arbeid & Milieu vzw
  - [EIB Circular Economy Guide](#) – supporting the circular transition

EPC – ENERGIEPRESTATIECONTRACT / ESCO – ENERGY SERVICE COMPANY

- Definitie: via een prestatiecontract garandeert de ESCO een vooraf bepaalde energiebesparing, -levering of comfortniveau. Op die manier kan de klant een deel van de technische en economische risico's van de investeringen doorschuiven naar de ESCO. Zo'n prestatie-gebonden contract kan verschillende vormen aannemen, maar het meest gekende is wellicht het energieprestatiecontract of EPC. Een EPC is een contractuele regeling tussen de klant en de leverancier van een energiebesparingsmaatregel, die wordt gecontroleerd en gemonitord gedurende de hele contractduur, waarbij de investering in die maatregel wordt gefinancierd uit een gegarandeerde energiebesparing of financiële besparing. Er zijn verschillende modellen mogelijk waarbij het verschil vooral zit in de verdeling van investeringskosten, besparingen en risico's tussen de klant en de ESCO. ESCO-EPC: meest geschikt voor clusters van gemeentelijke of OCMW-gebouwen, minder geschikt voor residentiële gebouwen (tenzij bv. in het geval van woningblokken, appartementen, ...).
-
- Mogelijke ESCO-partners / -projecten:
    - [Vlaams EnergieBedrijf \(VEB\)](#)
    - [Belesco](#): de Belgische ESCO-vereniging; groepeert de belangrijkste stakeholders uit de sector van Belgische energiediensten, energieprestatiecontracten (EPC) en energieleverancierscontracten (ESC) en gerelateerde sectoren zoals derdepartijfinanciering en meting en verificatie.
    - [Transparens](#): project om de transparantie en betrouwbaarheid in de EPC-markt doorheen Europa te verhogen

SUBSIDIELIJNEN & FONDSSEN

- Vlaams-Brabant:
  - [Algemeen: alle premies en subsidies](#)
  - [Subsidie voor duurzame milieu- en klimaatprojecten](#)

- [Subsidie voor duurzame biodiversiteitsprojecten](#)
- [Innovatiesubsidie / Smart Hub Vlaams-Brabant](#)
- [Renteloze leningen aan OCMW's voor energiebesparende maatregelen aan woningen](#)
- Vlaanderen:
  - [Premie voor de aankoop of leasing van een thuisbatterij](#)
  - [Subsidies voor particulieren, bedrijven, scholen, verenigingen en lokale besturen voor wie investeert in energiebesparende maatregelen](#)
  - [Brochure Premies en leningen voor energiebesparing in Vlaanderen](#)
  - [Informatie over financiering voor adaptatiemaatregelen voor gemeenten en steden](#)
  - Subsidielijn [City of Things – Slimme steden en gemeenten](#) (4 mio. euro – via Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO)): oproep om alle Vlaamse steden en gemeenten de kans te geven slim aan de slag te gaan met smart city-toepassingen.
  - [Circulair werk\(t\)!](#): projectcall voor sociaal en circulair ondernemen.
  - [Call circulaire bouweconomie](#): ter ondersteuning van innovatieve projecten in circulair bouwen
  - [Call innovatieve projecten in land- en tuinbouw](#): met accent op economische relance en circulaire economie
- Europa:
  - Burgemeestersconvenant:
    - [Overzicht financieringsinstrumenten voor ondertekenaars van het burgemeesters-convenant](#)
    - [Quick reference guide: financing opportunities for local climate and energy actions \(2014-2020\)](#)

[Vleva](#): informatieplatform en netwerk bedoeld om Vlaamse overheden en het maatschappelijk middenveld een betere toegang te geven tot het Europese beleid.

[Urbis](#): Urban Investment Support adviseert steden om investeringen ter ondersteuning van de eigen stadsontwikkelingsstrategieën beter te plannen en om gemakkelijker toegang te krijgen tot financiering.

[Brochure "Europa investeert in Vlaams-Brabant – Energie, klimaat, efficiënt gebruik van hulpbronnen 2014-2020"](#):

- [EFRO Vlaanderen](#) – bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie
- **Interreg** (Interreg A - Vlaanderen-Nederland & Euregio Maas-Rijn / Interreg B - Noordwest-Europa / Interreg Europe)
  - [Interreg A - Vlaanderen-Nederland](#) – Prioriteiten: steun voor de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken & bescherming van het milieu en bevordering van efficiënte omgang met hulpbronnen.
[Voorbeeld: CrossRoads2](#) een project dat samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse partners stimuleert. CrossRoads2 biedt financiële steun aan duurzame en grensoverschrijdende innovatieprojecten. De focus ligt op cross-sectorale en cross-technologische innovaties binnen domeinen als agro-food, cleantech, biobased economy,...
  - [Interreg B – Noordwest Europa](#) – Prioriteiten: ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken & promotie van innovatieve technologieën voor een efficiënter gebruik van hulpbronnen.
  - Interreg Europa – Prioriteiten: ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken & milieu en efficiënt gebruik van grondstoffen.
- [Plattelandsontwikkeling](#) (PDPO / Leader)
- [Life](#) is het Europees programma voor milieu, natuur en klimaatactie
- [Urbact III](#) is gericht op uitwisseling en leren rond duurzame stedelijke ontwikkeling en netwerken. De netwerken richten zich op het uitwisselen van informatie en 'good practices' tussen de deelnemende steden. Op die manier kunnen Europese steden van elkaar leren om complexe uitdagingen als vergrijzing, werkloosheid, economische ontwikkeling, duurzaamheid en milieuvervuiling beter het hoofd te bieden.
- [Horizon 2020](#): Horizon 2020 PDA (Project Development Assistance) ondersteunt investeringen in energie efficiëntie door financiering van alle projectontwikkelings-activiteiten zoals haalbaarheidsstudies, financiële constructies, ondernemingsplannen, technische specificaties of aanbestedingsprocedures. Deadline call 15/9/2016
- [Europees Sociaal Fonds](#) (ESF) en thematische fondsen.

- [European Energy Efficiency Fund](#): EEEF investeert in door steden, regio's of ESCO's opgezette projecten rond energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en schoon stedelijk vervoer. Daarnaast biedt het fonds een breed scala aan financiële middelen, zoals leningen en garanties.
- [OVAM: subsidies duurzaam materialenbeheer bij lokale besturen](#): lokale besturen kunnen innovatieve projecten voor de circulaire economie voor 50% laten subsidiëren door de OVAM. De OVAM lanceert daartoe tweemaal per jaar een call voor projectideeën. Op de website van de OVAM vind je ook een [subsidiezoeker duurzaam materialenbeheer](#) voor 5 verschillende doelgroepen: lokale overheden, bedrijven, onderwijs-/onderzoeksinstituten, particulieren, non-profit-organisaties.
- [Het Fonds Duurzaam Materialen- en Energiebeheer](#): ondersteunt vernieuwende projecten die Vlamingen duurzamer leren omgaan met materialen en energie en stelt hiervoor jaarlijks 130.000 euro ter beschikking. Het Fonds wil duurzame, innovatieve projecten voor materialen- en energiebeheer in Vlaanderen mogelijk maken. Via twee jaarlijkse oproepen steunt het actieprojecten die blijvend de impact op het milieu verkleinen door efficiënter om te springen met energie en materialen. Het gaat zowel om projecten die breed uitwaaiëren naar heel Vlaanderen als om heel kleinschalige initiatieven in een dorp of wijk of bij een lokale vereniging. Onze huidige manier van consumeren en produceren belast het leefmilieu steeds zwaarder en de gevolgen daarvan worden met de dag zichtbaarder. Die druk op het milieu moet omlaag, en snel. Als we de aarde leefbaar willen houden, dan moeten we een duurzamere omgang vinden met materialen en energie.
- [ING Fonds voor een meer circulaire economie](#): ING Fonds ter ondersteuning van initiatieven die de vaardigheden en beroepen van de circulaire economie versterken. Het Fonds wil op die manier de spelers die actief zijn in dit domein ondersteunen of andere spelers aanmoedigen om zich bij die aanpak aan te sluiten. Doel: de ecologische voetafdruk van onze levensstijl verkleinen, zowel voor de huidige als voor de toekomstige generaties.
- [Be Planet](#): is een Stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht op initiatief van overkoepelende milieu- en natuurorganisaties Bond Beter Leefmilieu, BRAL en de Fédération Inter-Environnement Wallonie. De doelstelling van Be Planet is het ondersteunen van innovatieve projecten en acties die een positieve impact hebben op het milieu. Impact wordt hier geïnterpreteerd in de brede zin van het woord en projecten kunnen dus betrekking hebben op verschillende milieuthema's: de strijd tegen klimaatverandering, biodiversiteit, mobiliteit, energie, afvalbeheer, voeding en landbouw, ...
- [SI² Fund](#): is een impactinvesteringsfonds met als missie het genereren van een hoge sociale impact en een eerlijke financiële return door duurzame investeringen in sociale ondernemingen.
- [SOIF De Punt nv-vso](#): sociaal investeringsfonds dat risicokapitaal biedt aan startende en groeiende sociale ondernemingen.

BESTAANDE SUBSIDIESYSTEMEN VAN BANKEN & ANDERE INVESTERINGSSYSTEMEN

- [Europese Investeringsbank](#):
  - [PF4EE](#) - Private finance for energy efficiency
  - [JESSICA](#) - Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas: helpt lidstaten en regio's terugvorderbare investeringen te doen in het kader van een geïntegreerd plan voor duurzame stedelijke ontwikkeling. Deze investeringen kunnen de vorm aannemen van eigen vermogen, leningen en/of garanties. JESSICA wordt beheerd door de EIB
  - [ELENA](#) – European Local Energy Assistance: subsidieert tot 90% van de technische hulp die steden of regio's nodig hebben om grote projecten rond energie-efficiëntie of hernieuwbare energie voor te bereiden. De steun kan onder meer gebruikt worden voor haalbaarheids- of marktstudies, energie-audits en de voorbereiding van aanbestedingen. Dat voorbereidende werk helpt ook financiering aan te trekken van private banken en andere bronnen. ELENA wordt beheerd door de EIB
- [Triodos](#)

- Belfius: met hun programma '[Smart Cities & Sustainable Development](#)' willen Belfius en de Europese Investeringsbank (EIB) duurzame en intelligente investeringen van openbare besturen financieel ondersteunen.
- [Start it @KBC](#): platform voor startende ondernemers met een innovatief idee. Start it biedt ondernemers de kans hun droom waar te maken in een inspirerende omgeving waar het netwerk centraal staat.
- [ING – aanbod voor startende ondernemers](#):
- [BNP Paribas Fortis](#) – met aandacht voor ecologisch, sociaal, maatschappelijk en economisch verantwoord ondernemen:
- [Hefboom vzw](#): bouwt in Vlaanderen en Brussel mee aan een sociale en duurzame samenleving. De organisatie is een tussenschakel tussen investeerders (zowel individuele personen als organisaties) en professionele initiatieven uit de sociale en duurzame economie. Met een gevarieerd aanbod op het vlak van financiering, managementadvies en dienstverlening draagt Hefboom actief bij tot het goed bestuur en een efficiënte werking van deze organisaties.
- [Cera](#)
- [Deutsche Bank – Sustainable Investments](#)
- [Joule Assets](#)
- [SuSi Energy Efficiency Fund](#)
- [Trividend](#): vereniging van investeerders die willen bouwen aan een economie met aandacht voor mens en milieu. Met hun inbreng willen deze financiers nog meer middelen aantrekken uit zowel de privésector als de overheid. Een mooi voorbeeld dus van een publiek private samenwerking. Trividend werd door de Vlaamse Overheid erkend als het Vlaams Participatiefonds voor de Sociale Economie en investeert in sociale en maatschappelijk bewogen ondernemingen en ondernemers, met risicokapitaal.
- [microStart](#): kredietoplossingen en advies voor micro-ondernemers. Microfinanciering tot 15.000 euro.

NETWERKEN VOOR STEDEN EN GEMEENTEN

- [Financing energy transitions in cities](#)
- [Climate Alliance](#)
- [ICLEI](#) – Local Governments for Sustainability:

